

2362

శ్రీ

ప్రబోధిని.

శ్రీ కృష్ణా, గుంటూరుమండల విశ్వబ్రాహ్మణ
సమాజ పక్షమున ప్రకటింపఁ బడు మాసపత్రిక.

ఇందు, నీతి,మత,సంస్కరణ,భాషా, శిల్పవిషయములు చర్చింపఁబడును.

సంపుటము. 7. } గుంటూరుజిల్లా,దుగ్గిరాల. } సంచిక. 2, 3.
ఫిబ్రవరి,మార్చి 1915 }

శిల్పము - శిల్పి.

భూమి మొట్టమొదట యావిరిరూపముగనుండి క్రమముగానుదకమైదాని
యందుజనించిన ఘనపదార్థము క్రమముగాపెరిగి మట్టియును గుట్టలునునై ప్ర
పంచ మేర్పడెనని శాస్త్రజ్ఞులు వ్రాయుచున్నారు. కావుననే అగ్నివలన జల
మును జలమువలన పృథివియు జనించునని చెప్పెదరు. అగ్నిచే కట్టెలు ము
న్నగు కొన్ని యుపభాతువులుకాల్పఁబడి బొగ్గులు, బూడిద, అంగారవాయువు
మున్నగు మార్పులను జెందుచున్నవి. వాయువుచే దుమ్ము ఒకచోటికెగరగొట్టఁ
బడి మిట్ట పల్లముగను, పల్లము మిట్టగను చేయఁబడుచున్నవి. ఉదకమునందలి
రాళ్లుఇనుకగా మారుచున్నవి. పర్వతములు సైతమొకచోటునుండి మఱియొకచో
టునకు మార్పఁబడుచున్నవి. ఈతీరున పంచభూతములయొక్క వరస్సరసహ

యవిరోధములవలన పదార్థము లొకరూపమునుండి మఱియొకరూపమునకు మార్ప
 పదార్థమొకరూపమునుండి మఱియొకరూపమునకు మార్ప
 పదార్థము లొకరూపమునుండి మఱియొకరూపమునకు మార్ప
 దేమజేయుక రూపమునకు తమంతట తామే మార్పబడుటవలన శిల్పమే సృష్టి
 యనియు, అట్టిమార్పులకన్నింటికీ విచ్ఛలవిడి నవకాశవిద్యునది ఆకాశభూత
 మనియు, ఈపంచభూతములచే నడువఁబడు శిల్పమున కాద్యంతములు లేకం
 నుటచే అద్యంతరహితఁడను మనజ్ఞాన నేత్రమునకు మాత్రము ప్రసన్నుఁడగు
 వాడునునొకఁడుండవలయుననుమతము ననుసరించి సృష్టికర్తయే మహాశిల్పియ
 ననమ్మబడుచున్నది.

ప్రపంచమునందలి సమస్తజీవులలో మనుజున కధికజ్ఞాన ముండుటవలన
 పదార్థములనొకరూపమునుండి మఱియొకరూపమునకు దెచ్చుటకు ప్రయత్నింప
 చున్నాఁడు. బుద్ధిమంతులగు మనుజులు శిల్పమును తామభిమానవిద్యగానెంచి
 కృషి వాణిజ్య గృహోపకరణములకును, నీరి, మత సాంఘిక ధర్మములను,
 ఈశ్వరభక్తి, ముముక్షుత్వాగ్రములను బోధించుటకు సాధనములుగను, దాని ను ప
 యోగించుచున్నారు. అందులకై శిల్పి ప్రపంచమునందలి వస్తువుల నన్నింటిని
 దారు శిలా లోహ పదార్థములుగను పానియందలి అంతశ్శక్తులను వాయువిశే
 షములుగను విభజించియున్నాఁడు.

ఒకజాతివృక్షమునకు మఱియొకదాని శాఖనంటగట్టి వృక్షముయొ
 క్కవేర్వేరు శాఖలయందు వేర్వేరు ఫలపుష్పములను ఫలించఁజేయుట;
 ఒకజాతి తీగను వేరొకజాతి ఫలము ఫలించఁజేయుట; కొన్నిదోహదక్రియలచే
 ఒక్కొక్క ఋతువులోమాత్రము ఫలించుపుష్పములను సర్వదాఫలించఁజేయుట
 మున్నగునవి వృక్షశిల్పమనఁబడును. త్రాటిచెట్టున మామిడికాయలు గాయం
 చుటయు వేవచెట్టున నొక మామిడికొమ్మ యుండునటులఁజేయుట, గుమ్మడితీగ
 నువంగకాయలను కాయించుట, తెల్లని పుష్పములను పలురంగులమక్కలు పు
 ట్టునటులఁజేయుట మున్నగునవి నీశిల్పమునఁజేరును. పుష్పములనుండి అత్తరుపు
 మున్నగు పరిమళద్రవ్యములను తీయుట, ఫలములనుండి రసాయనములఁదయ్య

దురదృష్టవశాత్తూ, మూలికలను దివ్యవిద్యలుగా మార్చుటయును వృక్షశిల్పమే. వృక్షముల శ్రీమృగములను పుంసజాతులుగా విభజించి యేకాతివృక్షమేయేభాగముల కవయోగింపవలెనో నిర్ణయించి గృహనిర్మాణముచేయుదురు. శంకస్థాపనమున్నగువానియందు పురుషజాతి దారు పుండవలెననుటవలన నాజాతిదారులు గృహస్థులశరీరసంబృధముగు శక్తులను వృద్ధిపఱచునని తెలియుచున్నది. వృక్షముయొక్క ఆకాశ పరీక్షించి అందలి కుడి రెండును పాపవృక్షములయందలికాశల ననుసరించి జాతిభేదము నిర్ణయింపఁబడినది. ఎఱిగిన మూలములచెక్కి పరీక్షించి పూర్వము నాలుకలు మున్నగు వానివలన భేదమును కలుగజేయును. శిలలు అనేకవిధములుగానుండును. ఇసుక బింబు మున్నగునవి శిలలలో చేరును. శిలలకు కృష్ణకర్మవృక్షములుండును. ఔషధములను మర్చిండుఘట్టము నల్లని వర్ణముగల జాతితో చేయఁబడుట యొత్తమునుండును. పూచిండుటకై విగ్రహములు చేయు చేపలెల్లమునందును కృష్ణశిలనే పేర్కొందురు. కొన్ని శిలలములొకటి మిగుల పేడిగానుండును. మఱికొన్ని శిలలనుండి సదాస్వేద బిందువులు ప్రవించునటుల నీరు కాలుచుండును. ఒక్కొక్క శిలయందుకొంత భాగము పోడిగను కొంత భాగ ముదకబిందువులు గలదిగనునుండును. ఒకప్పుడు దేశముయొక్క నీటి మత్త భగ్నములను కర్మితో గాపాడుటకై మిగుల శ్రమఁజేసి ముఖమునందుగాని వక్షస్థలము వరకుగాని స్వేదబిందువులు కాలుచుండగా యదృష్టమియందు మరణించినవారిపేరట నీ జాతితో విగ్రహములను చేయుదురు. ఈపాదిరి విగ్రహము కృష్ణలంకలలో పెదపురి వల్లునందలి విష్ణులయమునకలను. ఈవిగ్రహమునందర్భాగము నదా స్వేదబిందువులు ప్రవించుచుండును. శిలలు వలువర్ణములుగలవి గానుండునుగాన మహాపురుషులయొద్దలి విగ్రహములను చేయుటకు వారిదేశాధ్యాయ ననుసరించినరంగులతో విగ్రహములను చేయుదురు. మరమ్మనులేక నెచ్చటికి శాశ్వతముగానుండుకట్టకములను స్వతీక రాజ్యతోడను, గుప్తహృదయము స్వేదకాశముగలశిలలతోడను కట్టెదురు. మట్టియొకముగాగనులలో దొరకు లోహములను కొన్ని యొకచోదగములచే న్నవృక్షగుణలొహమును కట్టెయిదురు. లోహమునలని స్వేదమునక

రణములును, మహాచక్రరణములును వచనభోజనానుకూలపాత్రలు, ఆభరణములు మున్నగువానినిచేయుదురు.

దారు శిలా లోహములచే ననేక విగ్రహములు నిర్మింపఁబడి యవియన్నియు ప్రజలకొక్కొక్క పాత్రమును బోధింపదున్నవి. పాత్రమును ముట్టలలో బోధింపటకంటె విగ్రహములతో బోధింపటనులభ్యు. “ఒకటి యెంచు మూడు చేరి మొత్తమెంతయుగను” అని యునుగఁగాగ్రహింపఁజాలని విద్యార్థులకు వరుసగాచేతివ్రేళ్లనుమాపిన నై దని చెప్పి గణితమును సులభముగాగ్రహింపురు. విద్యార్థులకు బోధింపటకుగావలసిన సమస్తసాధనములును విగ్రహములుగా నెంచఁబడును. విగ్రహమువలన బాలురకు పాత్రమును, మూఢులకు భక్తిమార్గమునుబోధింపటకు శిల్పమువకరించును. ప్రపంచమునందలి సమస్తవిషయములు విగ్రహములవలననే బోధింపబడుచున్నవి. విగ్రహముల నారాధింపట భక్తిమార్గమునకువచ్చిండుటకు సాధనముగానుండును. హిందూదేశమున ననేక చోట్ల ననేక విగ్రహములుపూజింపఁబడుచున్నవి. సింహముపై నెక్కి మహిషరూపముననున్న రాక్షసకళేబరమును ద్రొక్కఁడు బానిసినన్నును నింజించి చేతంబట్టుకొని కత్తిమున్నగు నాయుధములను పుష్పైలమాలికలను ధరించి వికృతరూపముతోనుండు స్త్రీవిగ్రహమును మహిషాసురమర్దనియని చెప్పిపూజించుచుండురు. అట్టి విగ్రహమునేలపూజింపవలెను; అనిపెచ్చుకొంచినప్పుడు ఒకప్పుడు మహిషాసురుఁడను రాక్షసుఁడుండునెననియు, అతఁడు ప్రజల ననేకవిధముల బాధించుచుండ పార్వతి వికృతరూపమును దాల్చియారాక్షసుని జంపినటుట ననేక గ్రంథములవలనందెలియును. కాని దాని యంతరార్థమువేరుగానుండును. మహిషాసురుఁడనగా క్రూరత్వము, మూర్ఖత్వము, సింహమునఁగా పరాక్రమము. పుష్పైలమాలికయనగా జ్ఞానసముదాయము. ఇట్టి విగ్రహమును పూజించుటవలన మనపూర్వులు, క్రూర మూర్ఖత్వభావముల నడగద్రొక్కి పరాక్రమవంతులై జ్ఞానమును హృదయమునం దిడుకొని దేశధర్మమును కత్తితో కాపాడుకొనుటకు సిద్ధముగానుండువయ పూజింపఁబడుదురని తెలియుచున్నది.

ఈవిధన ననేకవిషయములను బోధింపటకు శిల్పి లోక విగ్రహములను

నిర్మించుచున్నాడు. కావుననే శిల్పమునకంటె బోధనసాధనమును శిల్పికంటె బోధకుడును లేడని తెలియుచున్నది. కావుననే శిల్పిని లోకగురువునందురు. దేవతాచిగ్రహములను నిర్మించి వానిని లోకులారాధించుటకైయొసంగువారు దేవశిల్పులనలబడుదురు. ప్రపంచమునం దనేక జాతి మతములున్నను శిల్పమును, వృత్తిగా గొనువారు శిల్పులనలబడుదురు. ప్రపంచమునం దనేక దేశములకంటె హిందూదేశమున దేవాలయములును దేవతాచిగ్రహములును మిక్కిలియుగా నుండుటవలన హిందూదేశమున దేవశిల్పు లధికముగా గలరని చెప్పవచ్చును. కాశీమున్నగు దివ్యప్రదేశములయందును సాధారణముగా ప్రతి గ్రామమునందును జరుగు దేవతాపూజలన్నియు శిల్పమునకే జరుగుచున్నవనియుం చెప్పవచ్చును. నేటివఱకును పూజార్చనముగు శిల్పమునే కలసృష్టిగానెంచి మధ్యమాధములనలబడు స్త్రీ వాణిజ్య దాన్యుముల నంటకంటె విశ్వబ్రాహ్మణులెల్ల పూజింపఁబడదు. పక్షముతోడఁ బనిలేక మేమును మాచి సంతసించు మయ్యారములవలె, శిల్పమున నేమో యెఱుగక శిల్పినామమునకుమాత్ర ముచ్చిత, బిచ్చులగుటయే కారణము.

విశ్వబ్రాహ్మణులారా!

ఒక్కసారి తలయెత్తి దివ్యమగు స్పష్టి నువయోగింపుడు! ప్రపంచకనాటకమును మనోహరముగా నడపుటకును, ఈశ్వరభక్తిని బోధించి ప్రజలనుభక్తి తత్పరులగునటులఁజేయుటకును శిల్పముకంటె వేరొందు సాధనముగలదా? అట్టిశిల్పమును చరంపరాశిమాన విద్యగా నెంచి స్పష్టికరలమని చెప్పవలె ఆరకానుచెయ్యని అగ్రీవులైనను జూచి యిచ్చక మొందవలసిన వారుగా నున్నారు. ఇట్లండ శిల్పి గౌరవాన్వితుగానుండువా? మీ నామలయందు నేటివఱకును శిల్పవైపుగామును ప్రకటించు ఆర్యగర్వము ప్రసరించుచునే యున్నది. మహాస్థలములయందలి దివ్యకట్టడములు మీవై పుణ్యముయొక్క పూర్వోన్నతదేశము ప్రకటించి ప్రస్తుతస్థితి గామమాత్రాచి నిష్ఠమని రేలు పుచ్చుచున్నది. హిందూశిల్పమును పూర్వోన్నత దేశకలదెప్పుకాలము సమీపించుచున్నది. అజ్ఞానాధునికము సంగీయున్న మీహృదయస్థముల జ్ఞానసుర్మిఁడుదయింపఁబోవునున్నాఁడు. దేశము

6 విశ్వబ్రాహ్మణస్తవ మహాజన సభావర్ణన పద్యావళి.

నందు విద్యను వ్యాపింపఁజేయఁదగిన మార్గములు విశాలములగుచున్నవి. భేద భావములు ప్రియించుచున్నవి. విదేశగమనమునకై మత పాపాభివ్యము సడలి ఇందుక యవకాశ మిచ్చుచున్నది. ఈ మార్గముల ననుసరించినచో మీ నైపుణ్యము పూర్వోన్నత దశకు వచ్చును. అప్పుడే మీకీర్తి దిగంతములకు వ్యాపించును.

విశ్వబ్రాహ్మణస్తవ మహాజన సభావర్ణన పద్యావళి.

(చట్టే పా టి కో ట య్య గా ను)

ఉ॥ శ్రీరబితాక్రియఁను సుకశేఖరు లంచిత భక్తితోడఁగై
వారముఘాయఁ బద్మభవ వారిజలోచన మాఘి దేవతా
వారము సభ్యులైయులరఁ జారిపదుల్ దగుకీరిఁ గొల్పి శృం
గారప్పగేత్ర సీతమున గారియు నా నుపశ్చిన్నై జగ
ద్భాగముదీర్చి ప్రోవాడి మధారమా? కుళంబులీలకన్.

ఉ॥ కాలముమీర యూయలఘు కార్యముజేయక బెదరెఁదిరో
పోలగఁ బూరకంట యుదిమఘ్నియుగాదని యెని కొల్లుకీ
బాలవమాజ సాంఘికు లవార్షివల్పునిశేషశక్తి బ
ద్ధీలత జేయగర్జరవలీలకుఁచానభ మూముహూజులున్.

ఉ॥ పూరులు సంగుసంగురణ పూరులు వస్తలు ప్రోతియోత్తముల్
సారకవిశ్వతాశలులు సంయమిదండ్రులు శివకోవిదుల్
భీరులు గోష్ఠిల్లె యగుచేరగ నారి కవీకరీకు ల
వ్పూగ గోష్ఠవాసుల గుబాసనజేసిరి బాలసాంఘికల్.

సీ॥ వేదవేదాంతముల్ సాధురీతివచించు వైదికలొకవంక వరలుదుండ
నాంధ్రగీర్వాణముల్ హస్తామలకమైన బండితులొకదెస బరిభవిల్ల
నవరసాలంకారకవితా ప్రజేతలొ కవిబృందమొకత్రేవగడలుతొనగ
రాణజెందినయట్టి హుళిభామవిదుల్ చేరి యొక్కచోట జలగుడుండ

గీ॥ చిత్రతరయింత్రములజేయు శిల్పశాస్త్రు
నేత్రలు ముతొక్కచాయను తెలయుదుండ
ప్రధితి కొల్లూరుపుగమున బొరుషేయు
లుండు గభదాడ కన్నుల పండుగయ్యె.

(పులికొండపరబ్రహ్మముగారు.)

కా॥ విశ్వానధితి లోకముల్ రచనఁ గావించంగ హింసించఁగా
శశ్వదీతిని బెంచఁగాఁగలుంగు భాన్వన్ముర్తివై మించు నో
విశ్వబ్రహ్మమ! దీక్షుకాలమును బృన్ధివృన్ధిగాఁజేయు మా
విశ్వబ్రాహ్మణబాలసంఘమును నా పృన్ధిందునూర్యంబుగాఁ.

ఉ॥ ఒక్కఁడు వల్గు-వల్గు మఱియొక్కఁడు నీయధికత్వమేమి యం
కుక్క-నునాదరింపఁడు అహూ! మనవర్షపు తైకమత్య మీ
ఛక్కి-తెలుంగుదుండె నిటువంటి జనావళి గూడఁజేయుటే
యొక్క-విశేషకార్య మిటులొప్పటలల్పమై వీరిబుద్ధియుకా.

సీ॥ ఏవంకగనుగొన్న నావంకలెక్కెరుల్ కాగితమ్మలవ్రాయఁగడగవారు
ఎచటనుఁగనుఁగొన్న నచట సంఘమునకై దగకొంతధనమీయ దలచువారు
ఏయెడఁగనుఁగొన్న నాయెడనాశువుగ నుపన్యసించఁగా గడఁగవారు
ఏచోటగనుఁగొన్న నాచోటసంఘముకై కొంతవనిచేయఁ గడఁగవారు

పైరికొల్లూరుసభయందు బొరుషేయు
లార! యిట్లుండవలెగాదె! యొకమత్య

మనఁగ, నిట్టులెనభల నింకను నొనర్చు
చుండ, మేలగుఁ గాదె! యో సుకృతులార.

ఉ॥ ఎచ్చటఁ జూడఁ బండిత గణేశితవాక్యవితానమే కనక
సచ్చరితాగ్రగణ్యబుధ సంఘమె కన్పడు నేడఁగాంచ నిం
కెచ్చటఁ గన్గొనక నుజనబృందములెక్వెరులందుఁగల్గిర
త్తుచ్చయమాధురీగరిమ మొచ్చను, చెప్పఁగశక్యమే! బళా!

శ్లో॥ అగ్రాససాధివత్సము వహించినమేటి సుకృతమ్మునెలకొన్న సూరివరుడు
తివిరిసంఘభివృద్ధికిపాటువడి మహాశయితదీర్ఘులు దీర్ఘకాశ్రిచయము
సంఘాన్నతోద్యమస్ఫూరతఁబనిచేయువారు క్షిప్రస్థాత వందనీయు
లరయ నింకను నుపన్యాసాదులనొసంగు హెచ్చరికలునెల్లనచ్చరిత్రు

లింకనీనభ్యులెల్ల సమీడుతులె య
గుదురు, మనసంఘమెల్ల కోవిద సుసంఘ
మగును, శ్రీవిశ్వకర్మ దీక్షాఽయుపాసఁగి
సంతతముబ్రోదు నీపాలసంఘవరుల.

రజస్వలానంతర వివాహములు - బిల్లు.

—:౦:—

పూర్వ మొకప్పుడు రజస్వలానంతర వివాహములు జరుగుచుండెడి వని
యొక కాలక్రమమున లేకుండుట సంభవించినను ప్రస్తుతము కొందఱు చే
యదున్నారనియు, అట్టివారి సంతానము కులటా సంతానముగా నెంచబడ
క పూర్వసంబంధముగయ్యై మున్నగువానియందు పూర్ణముగ హక్కుకలిగియు
ండవలయుననియు భావము. బిల్లు అనువులో పెట్టుటకు కోరఁబడుచున్నది.

దీనిని కొందఱ తామోదించదగిన దనియు కొందఱ తామోదించదగినదని యునుచువున్నారు. అయితే వివాహమున నేమో అందున కన్ను లెవ్వరో విచారించినయెడల దీని యావశ్యకత తేలువడగలదు.

ప్రపంచమున స్త్రీపురుషులను రెండుకాతులుగలవు. ప్రవాళివృద్ధిని చేయుటయందువి రెండును సమానకాక్కును కలిగియున్నవి. ఇవి రెండును శుక్రశ్రోణితముల సమ్మేళనముచే జనించి విజృంభించి ఒకటి శుక్రమునకును మఱి యొకటి శ్రోణితమునకును బ్రధానమై మరల సంయోగమున కియ్యకొనుచున్నవి. ప్రపంచమునందలి సమస్తజీవులు జననకారణమునందును శరీర నిర్మాణమునందును, ఆహార విహారములయందును అంతగా భేదము కలిగియుండవుగాని మనుజుల శరీరమునందు జ్ఞానమున కాధారమగుచుజ్ఞాతంతువులభిక్తముగానుండును. కావున మనుజులు సమస్తధర్మాధర్మముల నెరుంగదగియుండును. మనుజుడు జనించిన తరువాత కొందఱకాలములోనే తల్లిని గుర్తించగలడు. తల్లియైనను మఱి యేస్త్రీయైనను బాలిచ్చి పెండుటవలన నెదుగ గలడు. తుదకు కామకాంతితై యేస్త్రీనైనను కోరగలడు. అట్టిమనుజుడు చలుకాంతలతో గలియుటవలన ముఖ్యముగ మజ్జాతంతువులు శోషించి జ్ఞానశూన్యుడై చశత్వము నొందును. బుద్ధిమంతులగు మనుజులు జ్ఞానమును నిలుపుకొనుటకై శుక్రమును కాపాడుకొనవలయునని మొట్టమొదట గ్రహించిరి. ఈధర్మమును యువకులకు బాగుగ బోధించిరి. కొందరు బాలురను వనవాసమున విద్యాబుద్ధులుగఱపి దీక్షారతులుగఁజేసిరి. అందువలన యావకులు తేజస్సు, ఓజస్సు, బుద్ధి, చరాక్రము, శీలముగలవారైరి. ఇది బ్రహ్మచర్యవ్రతము. ఈవ్రతము వలన నందవలసిన ఫలమునంది వారికి దగులీల దయ్యారునేయఁబడిన కన్యలను గూర్చి ప్రేమానుబంధమును తగువిధులతో నేర్పఱచిరి. అదియేవివాహము. ఇందువలన పురుషు డొకస్త్రీని స్త్రీ యొకపురుషునిమాత్రము కలిగియుండవలయునని తెలియుచున్నది. అందువలన జ్ఞానవాదులంతగా శోషించకుండును. జ్ఞానమును నిలుపుకొనుటకైవివాహము నేర్పఱచిరినతెలియుచున్నది. వివాహము అన్ని దేశములయందును ప్రతిమనుజునకుతిథిగానున్నది. ఇతర దేశములయందు 5, 10 సంవత్సర

కులవయస్కుగలకన్యలుండును. మన దేశమున పూర్వ కాలమున కొండలు స్త్రీలు పురుషుల వలెనే జీవితాంతము వఱకు బ్రహ్మగర్భము నేబూని లోకులకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండినటుల దృష్టాంతములు గలవు. ప్రస్తుత మట్లు లేదు. స్త్రీలకు 12 సం॥ వయస్సు వచ్చువఱకు తప్పక వివాహములు జరుగుదున్నవి. కన్యగాని వరుడుగాని తామెవరి ప్రేమాపాశములచే గట్టబడుచున్నారో తామెతఁగియుండుట లేదు. అందువలన దంపతు లత్యంత ప్రేమానురాగము గలిగియుండుటకు మారుగా ననేకులు ద్వేషముకలిగియున్నారు. ఇంతమాత్రమున తల్లిదండ్రు లొనగూర్చు దాంపత్యము కేవల మనర్హమని చెప్పటగాదు. అయితే ప్రస్తుతము వివాహములు పూర్వపుపద్ధతిని జరుపఁబడుట లేదు. పూర్వము కన్యనంబుంభయగువారును వరుని మిత్రులును మానవేషములతోపోయికన్యావరుల స్వభావమును బాగుగా పోల్చి అనుకూల ప్రతికూలములను గ్రహించి వివాహములను చేయుచుండెడివారు. ప్రస్తుత మట్టివిచారణలేదు సరిగదా మిక్కిలి అననుకూల వివాహములు చేయుచున్నాడు. ప్రస్తుతముచేయుచున్న వివాహకర్మలను చూచినను పూర్వ మొకప్పుడు రజస్వలానంతరమే వివాహములు చేయుచుండెదని స్పష్టముగఁ దెలియుచున్నది. కన్యా వరకులకుములు తల్లిదండ్రుల విధులను నాశముచేయుచున్నవి. వివాహముయొక్క ధర్మగుంతయు వధూవరుల ప్రేమాసంబంధముగావున బాలికలకు యొక్కవయస్సువచ్చి వరులయందు తమ ప్రేమాసంబంధమున కనువగు లక్షణములు కలవో లేవో గ్రహించుట కవకాశముండవలయును. గావున నిజముగా రజస్వలానంతరమే వివాహములు చేయవలయును.

కాలవశమున నగ్రజాతులకు రజస్వలానంతర వివాహములు నింద్యమయ్యెను. అందులకుఁగల కారణమంతయు వర్ణించుట కిది సమయమైనను మన దేశమునకు కష్టకాలము సంభవించినప్పుడు బాల్యవివాహు లేర్పడెనని చెప్పినఁజాలును. దేశమున నవీనోద్యమ ముండునని యభివృద్ధికైసాటుపడుచు బాల్యవివాహము లనర్థదాయకములని యన్నిసంఘము లేకగ్రీవముగ బలుకుచుండ రజస్వలానంతర వివాహపుబిల్లు తగదనుట యొంతయవివేకము! ఈనిల్లు రజస్వ

లానంతర వివాహము నిర్బంధమున చెప్పబలేదు. ఇష్టమయిన రజస్వలానంతర వివాహము చేసికొనినవారి సంతతికి పూర్వసంబంధముగ జన్మించినవారు చెందవచ్చుననుట. రజస్వలానంతరవివాహ మకాస్త్రీయ మయినను కాస్త్రీయమయినను బిల్లువలన మన పూర్వాచారమునకు భంగములేదు. కావున వీని నామోచించుట ముఖ్యము.

స్త్రీవిద్య.

(సప్తమమహాజననభలో పులికొండపరబ్రహ్మముగారి యువన్యాసము)

విద్యన్నిధులారా! స్త్రీవిద్యాభిహూనులారా!

వర్తమానకాలమున స్త్రీవిద్య బహు క్షీణదశలోనుండి కుండుచున్నది దీనికంతకు గారణము మనలోనుండు కొందఱు పెద్దవాండ్ర మూఢత్వమేయని చెప్పవచ్చును. ఏమందురా! స్త్రీలకు విద్యజెప్పుటవలన ననర్థములు కలుగుననియు, గృహకృత్యములకు భంగము సంభవిండుననియు, భర్తలయందు దిండుకేని లక్ష్యముండరనియు, కొరగాని పనుల చెప్పుదురనియు, అంగనలు విద్యనేర్చి యుద్యోగములు చేయుదురాయనియు, పలువురు పలువిధములగు సందియముల నుండి మరలకున్నారు. లోకమున విద్యనేర్చి జ్ఞానమును సంపాదించుట ధనము సంపాదించుటకేయని వీరి యాచారు! యువకుల కింటియంచే గొప్ప యుద్యోగమున్నదని వీరెయంగరుకావోలు. ఆహ! యన్నలారా! యమి వీరి యజ్ఞానము, భర్తకు పకల సౌఖ్యములు కలిగించి తాను సుఖపడుటయు, కన్నబిడ్డలను పక్కగాపెంచి వారికి విద్యాబుద్ధులు గరపి సత్ప్రవర్తనలోనికి చెప్పుటయు, గృహకృత్యములు పక్కగా నిర్వర్తించుట, నింతకన్న మేరుద్యోగ మేమి కావలయునో! నీయద్యోగమును జేయుట కంగనలకు విద్య యంతయువ

శృంగమో యోజింపుడు! బాల్యమునందు కన్నతల్లులవలన సన్కారములందుం
చబడక, బద్ధలైనపిమ్మట బుద్ధులు మారక చెడినబాలు రెందయిలేరు యిట్టి
యనర్థములు మాపుటకు స్త్రీవిద్య యెంతోయావశ్యకము; ఒక-యంగనకువిద్య
జెప్పటవలన కుటుంబమునం దెంతవరకు విద్యావాసన ప్రబలునో యోజింపు
డు విద్యాగంధముగల యంగనలు గృహకృత్యముల మరింత తెలివితోడను జా
గ్రతతోడను నిపుణులుగాను జేయగలుగుదురు; భర్త కనేకవిధముల సహాయ
లగుదురు. ఇంక యంగనల దుర్వృత్తులలోనికి దింపునట్టి విద్య యొప్పిది. వ
చ్చియురాని యెక్కిరిములతో విటులకు నాలుగుమాటలబాటు వ్రాయగలిగినం
తవరకు జెప్పించి యటుపిమ్మట కోలాటము శృంగారపదములు యభినయము
సేర్చి పైన హంసనిశిత తారాకళాంకవిజయము మొదలగు గ్రంథముల జది
విండుటవలన నగుములుమారి వింతసాహసము లొనర్చుటకును సాహసీకులగు
దురు. అట్టివిద్య జెప్పిండుటకంటె యూరకుండుటయే కొంతమేలు. వివే
కజ్ఞానముల వృద్ధిపఱచు సద్విద్యవలన చెడ్డవారికిగూడ మంచిగుణమురాగలుగు
ను. కావున మన స్త్రీలకు వినయము వివేకము, కరుణ, జాగ్రత, పాతివ్రత్య
ము, శ్రమ, వీనిని యభివృద్ధిపఱచుటకు విద్యయేకదా మూలకారణము. మ
నయవతులకు నుగళనంపద వృద్ధిగావలెనన్న విద్యయేకదా ప్రధానబీజము
అంగనలయొక్క మార్గవత్సముగల మాటలయందు మరింత మధురిమ గలుగు
టకును చారల ప్రేముడియే మనకు మరింత ప్రియముగా నుండుటకును చారల
స్నేహమే మరింత హృదయాప్లావ కరముగా నుండుటకును, వారి సౌందర్యమె
యొక తియ్యందనముగా నుండుటకును వారిన్యరూపమే యొక పెన్నిధానము
గను. మధురస్రవాహముగదోడుటకును విద్యయేకదా ప్రధానసాధనము. కొంద
ఱుస్త్రీలు మూఢాచారములం బ్రవేశించి భర్తలకునుభిము కలిగిండుటకుమారుగా
దుఃఖము కలిగిండుదు సదా విచార నిమగ్నులగా జేయుచున్నారు. విద్యా
విహీనతచేతనే కదా? గృహకృత్యముల సాకుమార్యముగ జేయుట చేత
గాక, విడ్డలను బాగుచేయుట తెలియక నంసారమును బాగుచేయుచున్నారు.
విద్య నెఱుంగకపోవుటచేతనేకదా అల్పబుద్ధి సమేతలై మాటి మాటి కొం
డొడలతో పోట్లాడికొనుదు గృహమర్కముల తెలిబుచ్చును, సూరత విహించి

గృహ మరణముగ జేయుదున్నారు. విద్య లేకపోవుటవలననే కదా సంతానమున గల కష్టసుఖముల మంచిచెడ్డల నెఱుంగక తమ బిడ్డలకు మంచి యుడుపులు నగలు కావలెనని మగల బాధించు చున్నారు. మన స్త్రీలకు పూర్వముగ విద్యయే యుండిన యెడల, నిట్టి యనిర్థములు యిట్టి దురాచారములు యిట్టి దుఃఖ భూజనములు యిట్టి గర్హ సంగతులు యిట్టి హేయకార్యములు యిట్టి యల్పస్థితులు, ఘాతపడవే! వందబంగారులు కావే! మారగతులు గాకుండునే స్మరణకు మరపుగలిగింపవే! అయ్యులవా విచారింపుడు.

పూర్వము మనదేశమందలి స్త్రీలలో గొందఱు విద్యాంసురాంధ్రులైనను మనము వినుచున్నాము. కొందఱు పెద్దపెద్ద గ్రంథములగుడ రచించిరినియు వినియున్నాము. వాటినిగుడ కొన్నిటి మనము జూచుచున్నాము. యారపు, ఆమెరికా, దేశములందలి స్త్రీలు సాధారణముగా విద్యనేర్చినవారుగా నున్నారు, ఆయాదేశములలో స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి చాలా ప్రబలముగా నున్నది. యిప్పుడు మనదేశమందలి స్త్రీలలో యెవరూ వందకు వదిలొందెనను చదువుకున్నవారు గానరని నా యాశయము బట్టి స్థితిలో విద్యాంసురాండ్రనుటకు ఊరక నోటిసంఖ్యనే వెదకి చెప్పవచ్చును. యిట్టివారు బొంబయి, కలకత్తా, ప్రసిడెన్సీలలో మొదలుగానున్నారని విందుముగాని మన మద్రాసు ప్రసిడెన్సీలో సంత విరివిగా లేరు. స్త్రీలకు పూర్వముగా విద్య నేర్పిన యెడల పాశ్చాత్య స్త్రీలవలె, బురుషుల నెదిరించి పురుషులు మాకు. లోబడి యుండవలెను. మాకుగుడ సభికారముపురుషులతోపాటు గలుగవలెను, మేము బెండ్లియొడము, అనునట్టుల శ్రుతికిమిందునని గొందఱు సుదేహింపవచ్చును.

గృహస్థధర్మములు బాగుగా విచారించినయెడల నిట్టిభేదబుద్ధులకు మార్గము గోచరింపదని నొక్క కలుకపచ్చును. స్త్రీలకు నొక్కటియేయగుబుద్ధిని బోధనజేయుదు మొండగు మర్యాదలఁ జూపుదు నాదరించినయెడల భర్తల యందు భక్తిశ్రద్ధాదు లభివృద్ధి గాందును అన్యోన్యప్రేమ కామరతలవరగును. వారికి భయమునోపకుండ జేయవలయును భయరక్షపులచే బంధింపబడినవా

రియందుండు సద్గుణములు చెల్లాచెదరగుటగాక దుర్గుణప్రవేశమునకు దోరమగు మార్గము సిద్ధునైనవి. భయరజ్జవులు బలరోగములు గమక నమ్మరానివి మోసముజేయును. ప్రేమభక్తిరజ్జవులన్నసో ప్రతిదిన ప్రవృద్ధములై బల వానికృత్యముతో గూడియుండును పరస్పరానుచాగమును వృద్ధిజేందించుచుండును. అట్టి దంపతులుగల గృహమే జయప్రదముగా మంగళాతిశయమై వర్ధిల్లును. అట్టిచోటనే గృహస్థధర్మము గాపాడబడును, అట్టిస్థలముననే విద్యాలక్ష్మి ది నదినప్రప్రద్యమానమై బాగారవు టుయ్యెలలో నూగుచుండును.

ఈ పైనజెప్పిన విషయములఁ దేమాత్రము నతిశయోక్తి లేదు. ఈ దేశమును వృద్ధిగావించవలెనన్న స్త్రీవిద్యయే ప్రథమ సోపానములని యందఱు సంగీకరించియున్నారు. కొందఱు టీ హీనస్థితి యెప్పుడు మాయమగునా యని యెదురుజూచుచున్నారు. కొందఱు విద్యాంసు లీకొఱతపీరుట కనేక ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. కొందఱు మూఢులగు తమ భార్యలకు విద్యనేర్ప యిచ్చించియు విఫలమనోరథులయి గుందుచున్నారు. కొందఱు గృహసౌఖ్యములు లేక; సత్కార్యముల జేయజాలక మతిచెడి క్రుందుచున్నారు. కొందఱు తమ భార్యలకును తమకును కలియక సదా విచారనముద్రమ గుల్లై కలచుచున్నారు. దీనికంతకు శ్రీవిద్యా హీనతయే కదా కారణము. తండ్రిలారా! ఇన్ని సంగతులు కన్నులార గాంచుచుండియు మీకన్న నిడ్డలకే ల విద్యజెప్పించరు. పిల సౌఖ్యపడజేయరు, పిలగౌరవము బొందనీయరు. పిల వృద్ధిజేందనీయరు.

సాంఘికలారా! మనము బాగుపడుటకగల సాధనములలో శ్రీల నుద్ధరిండుట ప్రధానపరణము దాని సభివృద్ధిగావించుడు. మన చిన్నికన్నెలు సావిత్రివంటివారలుగా యగునట్లుజేయుడు. ఆవిషయమై విశ్వాకర్షను బ్రార్థించును. ఇట్లుండిన యెడల మనసంఘము చాల యభివృద్ధిగాంచుననియు, కళావంత మగుననియు నద్యతాభరిత మగుననియు నామతమగుటచే నిట్లు గా జింతురుగాకయని మీకందఱ కనేక నమస్కారము లాచరించును నింతటితో పిరమింప ననుజ్ఞ చేచుకొనుచున్నాడను.

గిల్బుదమ్మిడి

(1)

సూరమ్మయ్యను స్నేహితురాలు చిత్ర చిత్రములను నగలను బెట్టికొని తభుకు బెభుకు బట్టలను గట్టుకొని రామమ్మను జూడవచ్చెను. రామమ్మ బీద ఖటుంబమున బుట్టిన చిన్నది. గోనెపట్ట నొకదానిని వేసి దానిపైన సూరమ్మను గూర్చుండుమనెను. సూరమ్మయు ధనికలబిడ్డ కాదు; ఇప్పటి తనవేషముతో గోనెపై గూర్చుండుటకు నిష్ఠవడకుండెను. రామమ్మ యాసంగతి గనిపెట్టి యూరకననది. ఆమె స్నేహితురాలు మఱిపోయెను.

చిన్నవారలు స్నేహితులను విడిచి చాలసే వుండజాలరు. కావున సూరమ్మ కొంచెముసేపటికే తిరిగివచ్చెను. ఇప్పుడు తన తభుకు బెభుకు గడ్డలను దీసివేసి యెప్పటివలె సామాన్యపువేషముతో వచ్చినది. రామమ్మ స్నేహితురాలిని జూడగానె దగ్గఱకుఁబోయి కౌగలించుకొని యాటలాడుకొనుటకు దీనికొనిపోయెను. “ఇండాక నేను వచ్చినప్పుడు మాటలాడకపోతివేమి?” అని సూరమ్మ రామమ్మ నడిగినది. “ఇండాక నీవు గిల్బుదమ్మిడి వైతివిగా!” యని రామమ్మ పలికెను. గిల్బుదమ్మిడి యేమిటో చెప్పుమని సూరమ్మ యడుగగా రామమ్మ తనతండ్రియిచ్చిన గిల్బుదమ్మిడి నొకదానిని తెచ్చి చూపుదు ఇట్లా చెప్పినది.

“ఈదమ్మిడీ గిల్బుదేనిన దమ్మిడి. తభుకు తభుకుమనుటేగాని యిది బుంగారుకాదు గాదు. విలువ మారలేదు; కాని ఉపయోగము లేకుండ పోయినది. దీనితో దేనిని కొనగూడదట. దీని నంగడిలో మార్చినయెడల దొరతనమువారు శిక్షింతురట. ఇట్లే నీ తభుకు బెభుకు వేషమునలన మనస్సే హము హెచ్చలేదు. ఎప్పటివలె కలిసిమెలిసి యాడుకొనుటకు నామన సొచ్చలేదు. నీబట్టలు, వేషము చెడునని నీవును నందేహించితివి.”

ఈమాటలను వినిన సూరమ్మ పకపక నవ్వును జాల సంతోషించినది. అప్పటినుండియు తమకు మించిన వేషముల వేసినవారిని చాటు గిల్బుదమ్మిడి లని పిలువ మొదలుపెట్టిరి.

పూర్వ స్థితి ము వ ద గ దు .

అరేరియోదేశకుం దొక సామంతరాజు తా నెవ్వటికి బోయినను వెంట నొక చండువాపెట్టెను దీసికొనిపోవుకుండెడివాడు. దాని నెవ్వడును తన దృష్టికుంకి తొలగనిచ్చెడివాడు కాదు. దాని నొక లొట్టిపెట్టమీద నుంచుకొని పోవుచుండును. దీనిని గనిపెట్టిన కుంతులు కొందఱు ఆపెట్టెలో రాజద్రోహ పుట్టుతరము లుండియుండుననియు; వానిని నెట్లడిచేసినయెడల ఆసామంత రాజు పురార్థము బయలుపడుననియు తలచిరి. రాజుతో తమ యనుమాన మును గూర్చిచెప్పిరి.

రాజు తన ఆ మా సామంతరాజును బిర్రపించెను. ఎవ్వటియట్లు వాని తో చండువాపెట్టెను మోసుకొని పోవుచుండు జంటెయు వచ్చినది. వెంటనే ఆపెట్టెను తెలుపుడని రాజు ఉత్తరువుచేసినాడు. సామంతరాజు తాళముచేరి ని బైకిడిసి నెక్కుదిగా పెట్టెను దెలిచినాడు. కుంతులును, రాజును ఆపెట్టె చుట్టునుజేత దానిలో నేముండెనోయని అతురతతో చూడసాగిరి. దూరముననుండి కొందఱు పాపమా సామంతరాజున కేమిమూడునోయని విచారింపుచుండిరి.

ఆపెట్టెయం దొక కంబళిమాత్ర మున్నది. కుంతులు తమయూహ పారబాటని సిగ్గుపడిరి. రాజునకు వింతగనుండెను. “ఈకంబళిని నీవు ఎల్ల వృథును పెట్టెలో పెట్టుకొని వెంటదీసికొని పోనేల?” అని రాజడిగెను.

“మహావ్రథూ! నేను మొదట నొక గొట్టెలకావరిని. నా వినయము వలనను, న్యాయవర్తనము వలనను, తెలివి వలనను, మీ యనుగ్రహము వలన ను, గొప్పపదవికి వచ్చినాను. నా పూర్వస్థితిని మఱచితినేని నాకు గర్వమువు ట్టును. అందుచేత సర్వమును చెడుమార్గమును బట్టును. నా మొదటిస్థితి జ్ఞాపక ముండుటకు నే నిట్లుచేయుచున్నాను” అని సామంతరాజు జవాబుచెప్పెను.

రాజు వానిని మెచ్చుకొని గొప్ప బహుమానముల నొసంగింపెను.

ఆ॥ పృ. యస్మిన్ ప్రదేశే చాతం

సస్యం వినాశ ముపయాతి |

స్నిగ్ధమతి పాండరంవా

మహాసిరాసరి యుగేత్రిత॥ ॥౬౦॥

అ॥ ఏ ప్రదేశంబున బైరుబెట్టిన చుట్టునుండు పైరు చక్కగానుం
డి మధ్యయొక చోటమాత్రము పైరు యుడిపోయినను, తెల్లబారినను,
మిగుల కోమలంబై యున్నను, సచట రెండుపురుషుల ప్రమాణము ద్ర
వ్విన మిగుల నుదకంబు బ్రవహించు గొప్ప జలనాడియుండు.

20 ఆ॥ పృ. మరుదేశే భవతి సిరా

యథా తథాతః పరంవక్ష్యే |

కంఠేషూన్యాణామివ భూ

తల సంస్థాస్సిరాయాంతి ॥౬౧॥

అ॥ ఇక * మరుప్రదేశములయందును జలనాడులను నదించు
ద ఎట్లనిన; అత్యున్నతంబులగు ఒంటెమెడకు జలుబులు ప్రసరించుభం
గి మరుభూములయందు జలనాడులు పోవుచు నచ్చుచుండు.

21 ఆ॥ పృ. పూర్వోత్తరేణవీరీ

ర్యదివల్మీకో జలంభవతి పశ్చాత్ |

ఉత్తరగమనాచవిసిరా

క్షేయా పంచభిపురుషైః ॥౬౨॥

చిహ్నందద్ధురమాణా

మృత్యుశిలాతత్పరంభవేద్ధరితా |

* మరుప్రదేశంబులనగా ఎన్నటికి జలంబు సంభవించకుండునవి
ఇతే ఊషరారణ్య భూములని న్యవహరింపబడును.

భవతిచపురుమాధోశ్చ
తస్యతతేవారినిద్యేశ్యమ్ ॥౬౪॥

అ॥ మరుప్రదేశమునందలి కారుగోగుచెట్టున కీశాన్యదిశయందు పుట్టయుండెనేని నాపుట్టకు వాయవ్యదిశయందు నైడుపురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్వినజలంబుండు. అందుముందట నొకకప్పయు, నాక్రింద నల్లమట్టియు, నాక్రింద పచ్చమట్టియు, దానిక్రింద నొకపురుషప్రమాణమున తాయయు, నాక్రింద జలంబును నుండు.

౧౨ అ॥వృ. వీణారేవపాచ్యాంవల్మీ
కోఽఞ్కోఽర్థపంచమైర్హస్తైః
దిశియామ్యాయాంతోయం
వక్తవ్యం సప్తభిరుమైః ॥౬౫॥
ప్రథమేపురుషే భుజగస్సితా
సిత్తో హస్తమాత్ర మూర్తిశ్చ
దక్షిణతోవహతిసిరా
సక్షారం భూరి పానీయమ్ ॥౬౬॥

అ॥ మరుప్రదేశంబునందలి గోగుచెట్టు నికటంబున పుట్టయుండెనేని దానికి దక్షిణదిశయందు నైడున్నరమూరదూరంబున నేడుపురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్విన జలంబుండు. అందొక పురుషప్రమాణంబున నొక మూర పొడవుగలిగి తెలుపు నలుపు వర్ణంబుగల సర్పంబును నుండుటయేగాక నాక్రింద నెన్నటికి శోషింపని దక్షిణదిశనుండి ప్రవహించుచు జలనాడియును, జలంబును నున్నగనుండు.

24 అ॥వృ. ఉత్తర తశ్చకరీశే

అహార్ద్రహం దక్షిణే జలంజ్ఞేయం

దశభిః పురుషైశ్చేయం

పురుషే వీతోత్ర మండాకః ॥౩౭॥

అ॥ మరుప్రదేశమునందలి వెణుతురుచెట్టున కుత్తరదిశయందు పుట్టయుండెనేని దానికి మూడుమూరల దూరమున పదిపురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్విన దక్షిణదిశనుండి ప్రవహించెడి జలనాడియుండు. అందొక పురుషప్రమాణంబున పచ్చని కప్పయుండును.

25 అ॥వృ. రోహితశస్యపశ్చాదహివా

సశ్చేత్తిభిః కైర్యావ్యే

ద్వాదశ పురుషాన్ధాత్వా

సక్షారా పశ్చిమేన సరా ॥౩౮॥

అ మరుప్రదేశమునందలి ములుమోదగు చెట్టునకు పడమటి దిక్కుయందు పుట్టయుండెనేని దానికి దక్షిణంబున మూడుమూరలదూరంబున పగ్గడంబుపురుషుల ప్రమాణంబుద్రవ్విన సందు పశ్చిమదిశనుండి ప్రవహించెడి జలనాడియుండు.

26 అ॥వృ. ఇంద్రతరో ర్వల్క్రికః

ప్రాగ్ద్రవ్యః పశ్చిమేసిరాహస్తే

ఖాత్వా దత్తుశనరా

స్కసిలా గోధానరే ప్రథమే ॥౩౯॥

అ॥ మరుప్రదేశమునందలి ముట్టిచెట్టునకు మార్గదిశయందు పుట్టయుండెనేని దానికి పశ్చిమదిశయందు దానికి మూడుమూరల దూరంబున చిత్తుశనర చిత్తుశనర

రుషప్రమాణముద్రవ్విన జలంబుండు. అందొక పురుషప్రమాణమున
పడమటిదిశనుండి ప్రవహించెడి జలనాడి యుండు. మణియు కపిలవ
ర్ణముగల ఉడుముండును.

ఆ!వృ. యదివాసువర్ణనామస్తరో
ర్భవేధ్యామతో భుజంగగృహమ్
హస్తస్త్వయేతు యామ్యే
పంచదిశ సరావసానేబు || 20 ||

హారం పయోత్రనకులో
ద్విమానవే తామ్రసన్నిభశ్చక్రా
రక్తాచ భవతి వసుధా
వహతిసిరా దక్షిణా తత్ర || 21 ||

ఆ!మరుప్రదేశమునందలి యుమ్మెత్తచెట్టిన కుత్తరదిశయంగు పు
ట్టియుండెనేని దానికి దక్షిణపార్శ్వమున రెండుమూలదూరమున పది
యేనుపురుషుల ప్రమాణముద్రవ్విన దక్షిణదిశనుండి ప్రవహించెడియు
పుష్పస్థుల జలనాడియు నుండు. అందు రెండుపురుషుల ప్రమాణ
మున ముంగిసయు, దానికిరివి నెఱ్ఱిని తొయియు, దానికిరిద నెఱ్ఱిని
మట్టియునుండు.

29 ఆ!వృ. బడకీ రోహితవృక్షే
సంప్రకృతే చేద్విసాపి వల్బీమ్
హస్తస్త్వయేతు పశ్చా
త్తోడశిభి ర్భూరవైభవతి || 22 ||

వృ గా ర్గ శ శా స్త్ర ము.

శి సురసం జలమాదా
దక్షిణాసిరా ఉత్తరేణాన్యా
పిప్లనిభః పాపాణో
మృచ్ఛ్యేతా వృశ్చికోర్ధనశే

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
గ్రంథాలయం
నమోడు సంఖ్య 33233
తేది 9-10-99

అ॥ మరుప్రదేశమునందు ములుమోదగుచెట్టును కేగుచెట్టునుగ
లసియుండెనేని దానికి పశ్చిమ దిశయందు మూడుమూరల దూరమున
పోడశ పురుషప్రమాణముద్రవ్విన సంగు దివ్యోదకంబు లుదయించు.
అం దిగ్ధపురుష ప్రమాణముననే పిండితాయియు, దానిక్రింద తెలుని ము
ట్టియు, దానిక్రింద తేలును, దానిక్రింద దక్షిణదిశనుండి ప్రవహించెడి
జలనాడియు, ఉత్తరదిశనుండి ప్రవహించెడు కేళిక జలనాడియు
నుండు.

అ॥ వృ. నకరీతాచేద్బదరీ భిః

కైరై పశ్చిమేన తత్రాంభః

అస్తాదశభిః పురుషై

ైరైశాసీబహుజలాచ సిరా ॥2ర॥

అ॥ మరుప్రదేశమున వెలుతురు వృక్షమును కేగుచెట్టును గా
సియుండెనేని దానికి పశ్చిమదిశయందు మూడుమూరల దూరంబుగ
(౧౮) పురుషుల ప్రమాణముద్రవ్విన నీశాన్యదిశనుండి ప్రవహింప జే
యవలయును, మిగుల నుదకంబులు గలదియును నగు జలనాడి
యుండు.

అ॥ వృ. సవలాశాచే ద్బదరీ

32

హస్తైత్రయసమ్మితే దిశిపాచ్యామ్

వింశత్యా పురుషాణా

మశోష్య మంభోత్ర సత్కారమ్ || 2౫ ||

అ॥ మరుప్రదేశమునందు మోడుగుచెట్టును శేగుచెట్టును గలసి యుండిన దానికి తూర్పు దిశయందు మూడు మూరల దూరంబున (౨౦) పురుషుల సమాణము ద్రవ్విన శోష్యంబగు నుష్పసింహుడు.

33 అ॥వృ. కకుభకరీ రావేకత్ర

సంయుతౌ వాక కుభ విత్వా

హస్తత్రయేతు పశ్చా

ద్భవేన్నరైః పునఃపింశత్యా || 2౬ ||

అ॥ మరుప్రదేశమునందు మద్దిచెట్టును, వెలుతురు చెట్టయినను లేక, మద్దిచెట్టు బిల్వచెట్టయినను గలసియుండనేని దానికి బడమట మూడుమూరలదూరంబున (౨౧) పురుషుల సమాణము ద్రవ్విన జలంబుడు

34 అ॥వృ. వశ్మో మూర్ధనియదా

దూర్వాచకుశాశ్చపాండరాస్సతి

కూపో మధ్యేదేయో

జలమత్ర నైరైక వింశత్యా || 2౭ ||

అ॥ మరుప్రదేశమునందు పుట్టువి ద్దర్శనను, గరికయైనను మొలచి తెల్లబారి యుండిన నందు (౨౨) పురుషుల సమాణము ద్రవ్విన నందు జలంబుడు.

35 అ॥వృ. భూమిః కదుబయతా

పశ్చిక్తే దృశ్యే యదాహూర్వా

హస్తద్వయే నయాశ్చ

నరైష్ఠలం పంచవింశత్యా || 25 ||

అ॥ కపిమిచ్చే నికటంబున పుట్ట యుండునేని దానికి తూర్పుదిక్కున రెండుమూరలు దూరంబున (25) పురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్యన దక్షిణదిశనుండి ప్రవహించెడి జలనాడి యుండు

అ॥ పృ. పశ్చిమత్రయమధ్య

36

రోహితకః పాతపః పశ్చత్ర

భవతి చ నానా పృథ్వి

ప్రసిద్ధిర్జలం తత్ర నిర్దేశ్యమ్ || 26 ||

37

హస్తపత్రపేనస్యా

త్వోడకభిక్షాగుత్తరుడగ్వారి

చత్వారింశ త్పురుషా

న్ధాత్యా భాగ్యాసిరా భవతి || 27 ||

అ॥ మూడుపుట్టల మధ్యంబున ములుమోడుగుచెట్టుగలిగి దాని చుట్టు ననేకవృక్షంబు లుండినను, లేక చెట్లయినను చుట్టంబడి యుండినను పవ్వయంబున కుత్తరదిశయందు నాలుగుమూరలు పదియారంగు భంబులుదూరంబున (27) పురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్యన నొక తాయి యు దానికింద నుత్తరదిశనుండి ప్రవహించెడి జలనాడియు నుండు.

అ॥ పృ. గ్రంథిప్రచురాయస్త్రిశ్చమీ

38

భవేదుత్తరేణ పశ్చికాత్

పశ్చాత్పంచకరాం తే

శతార్థ సంఖ్యైర్నరై స్సలిలం || 28 ||

అ॥ మరుప్రదేశమునందలి పుట్టకు నుత్తరదిక్కున మిక్కిలి ముం
ద్దుగల జమ్మిచెట్టు మొలచియుండెనేని నాచెట్టుకు పడమర విడుమూర
లదూరభున నేబదిపురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్విన జలంబుండు.

అ॥వృ. ఏ॥ పంచయదా

౩౭ వల్లికామధ్యో భవేచ్ఛేత్తా

తస్మిన్ నిరా ప్రదిష్టా

నర పప్త్య పంచవజ్జతయా ॥౪౩॥

మరుప్రదేశమునందు నాలుగుపుట్ట లేకంబుగ నుండి వాటి మ
ధ్యమున వేతొక తెల్లని పుట్టయుండెనేని నందు (గిగి) పురుషుల ప్ర
మాణము ద్రవ్విన జలంబుండు.

అ॥వృ. సకలాశా యత శమీ

౪౦ వశ్మినుభాగేంబుమానవై ప్షప్త్య

అర్థనరేతు ప్రథమం

సవాలుకాశీత మృత్యురళః ॥౪౩॥

అ॥ మరుప్రదేశంబున రేగుచెట్టు మోదుగుచెట్టు గలసియుండె
నేని దానికి బశ్మినుదిశయందు (౬౦) పురుషుల ప్రమాణము ద్రవ్విన
నాదు జలంబుండు. అం దర్థపురుష ప్రమాణంబున నినుకయు, దాని
క్రింద పచ్చని మట్టియు నుండును.

అ॥వృ. వల్లికేనతుపరతో

౪౧ శ్వేతో రోహితో భవే ద్యస్మిన్

పూర్వేతు హస్తమాత్రే

సప్తత్య మానవైరంభః ॥౪౪॥

కీర్తి శేషులు గోక్షే.

ఇపుడిప్పుడే జ్ఞానసూర్యుడు దుదయింపగా గన్నులు విప్పి యభివృద్ధికై పోటువడుచున్న ఆత్మావర్తమాన మిట్టమథ్యాత్మామున సూర్యుడ నై యుంచినటుల నున్నది. దేశాభివృద్ధికిని మనుజుల జ్ఞానాభివృద్ధికిని ఆత్మావశ్యకమైనదినిద్య విద్య సభివృద్ధిజేయుట కన్నియో మార్గములుగలవు. అన్నిటికంటె నిర్బంధ మువలన విద్య శ్రమముగ నభివృద్ధిజెందును. ఈ కీర్తిశేషుడు ప్రారంభవిద్యా నిర్బంధశాసనము లేర్పఱచెను. వైద్యపుబిల్లు మున్నగు నిర్బంధశాసనము అనే కములములలో పెట్టబడెనుగాని మన దురదృష్టవశమున ప్రారంభవిద్యా నిర్బంధశాసనముమాత్ర ముములలో పెట్టబడలేదు. భీయుతులు తాముపూనినయు త్రమకార్యము సత్యంత బద్ధుడఅతో చేయుదురు. గావున వీరిశాసనమును నిలుపుటకై నిరంతరము పాటువడుచుండిరి.

విశ్వబ్రాహ్మణులారా! వీరి దివ్యకుంగళవిగ్రహము చిత్రవటుమున మీ రందఱును జూచియున్నారు. ప్రస్తుతము మనదేశమునందలి ముఖ్యమగు మహాపురుషులలో నొకరు. వీరిచరిత్ర కమ గొప్పదైనను యావచ్ఛరీరమునకు కిరమే ప్రధాన మనునటుల విద్యా నిర్బంధశాసనము గణనియుము. వీరి శాసనమును మన మామోదించినటుల కౌతరముసభలో దీర్ఘానించెనున్నాము. ఆ జ్ఞానాంధమున బడియున్న విశ్వబ్రాహ్మణులు చచ్చిన తెప్పరిల్లుదురని నమ్మియున్నాము. దేశమాత నడిటి ప్రయపుత్రుని గోల్పోవుట మన సాంఘికలక్ష్య రదృష్టమువలననే లభించెనని తలచవచ్చును.

నాతిప్పలు.

నాకేమితక్కువ! యరువులసొమ్ము, అద్దెవీరె, పిలువని పేరం..., పిట గోమదెబ్బ. పేరంటానికి పోతే పెడతలకు కండ్లు పోటావున్నవి. అయితే

యిప్పుడు పిలుచునదే పోవడంలేదు. పిలచితేనేమి పిలువకుంటేనేమి ఎప్పుడు పిలచి విందుచేయించుకోవడమే నాగతి. పోవడం రావడం మర్యాద ఒకటే. సేగా దారిలో మొట్టికాయలు తినడం. అది వాళ్ళ ముఖ్యంగా చేసే మర్యాద. పంపటం తీసుకురావడం వారివని. దారికర్కులు కూడా కన్నతండ్రివే. అయితేయేమి; యీ పాడుముండ యెప్పుడు యీలాగా తిరుగుతుందని వినుకుంటూ వెళ్లేటప్పుడు నాలుగు వచ్చేటప్పుడు నాలుగు మొట్టికాయలు వేసి వంపిస్తారు. చిన్న పిల్లను కాస్తూ పొరపాటున దారిదర్పి యెక్కడికైనా పోతే వారొక నాలుగు చెబ్బలు వీరొక నాలుగు చెబ్బలు నెత్తి వీపు మీద కూడా వగులగొట్టి వంపిస్తారు. తిరిగి వచ్చేసరికి కన్నతండ్రికి కూడా రోతపుట్టి ఛీ పాడుముండా అని వివరించు మూల పారవేస్తారు. అయితే కొందరు పెద్దమనుష్యులు నన్ను నెత్తి మీద పెట్టుకునేటట్టు రమ్మని మర్యాదగా పిలుస్తారు. పిలచినదే చాలునని కులుకుతూ పోతాను. కొంచెము ముద్దుపెట్టుకుంటారేమో ముకుకుపట్టుకుంటామని అనుకుంటానుగాని అదేమి గ్రహచారమో వీధివాకిలి చాటకముందే వద్దు పొమ్మంటారు. ఇక దగ్గరకతీసుకున్న వా రేమి సుఖపడ్డారు? నన్నేమి సంతోషపెట్టారు? ముఖం మాత్రం దూచి యిదేనా అని మూలపడవేస్తారు. కాని నాకేమి పులో యెన్ని పూహలున్నవో విచారించారా? లేదుగా. ఇక దారినే పొరవ్వారా? ఎవ్వరైనా దూచి యీ పిల్ల మంచిదే, గుణంగలదే, మంచిమాటలే చెప్పుతుంటే అంటే ఇంటివారు మాకు వినటానికి చూడటానికి తీరదంటారు. ఇలా వున్నవి నాతిప్పలు. ఆమాటంటే కొందరు దీనికేమి తీవరమా యెద్దవడం నేర్పినగాని వ్యవసాయం సాగదని వగలుపోవడం మొదలుపెట్టిందంటారు. నిజమే. కనీసం దని మామయి గాడిదింత అని సంతోషిస్తూ గుటక దిగకుండా పోషించే మహారాజులంతా నావారే. వ్రండటానికి కంచం తబలగ మున్నది. కంచంలో వున్న గడ్డి యెట్లానికి యెవరు రారు. దయ్యాల పోతని అన్నాచాలు. ఎవరిసొమ్మైవాసరే వున్నదంటే మర్యాద చేస్తారనుకొన్నాను. వున్నదన్నా తిప్పలే లేదన్నా తిప్పలే. అయ్యారా! నన్ను తిప్పలుపెట్టక దయ్యించండి.

ఇట్లు విన్నవిండు

ప్రభోధిని బాలిక.

నీతికథ.

[సౌ|| 'పావులూరి కనకదుర్గాంబ.]

ఒక గ్రామములో నొక బ్రాహ్మణుడు తనకుమార్తెకు చాల విద్యలు చెప్పించి, ఆమెను అప్పుడప్పుడు నక్క-ఎంటివానికిచ్చి వివాహముచేయుదునని చెప్పుచు వచ్చెను. ఆమాట నొకనక్క-విని వివాహకాలమందువచ్చి 'నాకే బారికనిచ్చి వివాహముచేయుదునని చెప్పితివి. కావున నాకిచ్చి వివాహముచేయుము' అని బ్రాహ్మణునిడిగెను. ఆమాటవిని నీకెల్లొచ్చి వివాహము చేయుదుననిగా; నాకు చాలాధనముగలదు నీకొమార్తె కేమియును లోపముండదు. ధనమున కాళవడి తాను దరిండుడుగావున ఈమార్తెనిచ్చి నక్కకు వివాహముచేసెను. కొంతకాలమయిన తరువాత బారిక సత్తవారింటికి వచ్చుచునగా, బయలుదేరి ముందు నక్కయను వెనుక తండ్రియును నడచుచుండెరి. కొంతదూరము వెళ్లి నొక పొదలోనూరి కొండనుహాసోనున్న నక్కయింటికి వెళ్లిరి. బ్రాహ్మణుడు ధనముకొరకై వచ్చినవాడుగావున తనకొమార్తె కామాట చెప్పెను. ఆమె తన భర్తతో చెప్పగా, గూటిలోనున్న గుమ్మడిగింజ నిమ్మకను. దాని నాయె త్రాకితిచ్చెను. బ్రాహ్మణుడు దానిని తీసుకొనిపోయి దొడ్డిలో వదిలేసెను. కొంతకాలమున కది మొలచి పెద్దదై కాయలుకాచెను. దానిని ఆ దళ తీసికొనివెళ్లిరి. చివరకు ఒక కాయపుండగా, అల్లుడిచ్చిన గుమ్మడికాయ తినవలెను అని పనలగొట్టెను. అందులో కొన్ని బంగారు గుమ్మడిగింజ లుండెను. అదిచూచి సంతోషించి ఆయ్యో చాలాకాయలు పోగొట్టుకొంటినిని విచారపడి విచారపడి మరల అల్లునియింటికిజని అడుగగా నొక తెట్టునిచ్చెను. ఆకల్లెనప్పుడు తెట్టునడుగగా అన్నమును నడిండును. అది ఒక గొంగూరుచి ఎత్తుకొని పోయెను. అల్లుడింటికి మరలజని అడుగగా ఒక దుడ్డునిచ్చెను. దానిని తాదా వడ్డిండుచునగా నది తలమీద కొట్టి నాశంభించెను. అదివద్దని అల్లుడికిచ్చివేసెను.

నీతి - తండ్రులు ధనమున కపేక్షించి కొమార్తెలు యెంత చక్కనివారై నను ఎంత విద్యనేర్పినవారైనను, నక్కవంటివానికో, కుక్కవంటి వానికో యిచ్చి వివాహము చేయుదురు. అందువలన ననేకకష్టములు సంభవించు ను. కావున నోతండ్రులారా! ధనమున కపేక్షించి మీ ముద్దుబిడ్డలను మూఱ్ఱల కిచ్చి వివాహముచేసి వారిని దుఃఖములపాలు చేయకుడు.

రాజశేఖరవిజయము.

1. రాజశేఖరము:—సుదేశమున అలఘుడను రాజు పాలించుచుండెను. ఆరాజు చాల ధనముకలవాడు. శాంతముకలవాడు. వానిభార్య సుమతీ యి. అన్ని సుగుణములును నామెయందుగలవు. ఈదంపతుల కొక్కడే కొడుకుగలడు. వానిపేరు రాజశేఖరము.

రాజశేఖరమును బరిదర్శులు మిక్కిలి గారాబముతో పెంచుచుండిరి. ఎండగాని వానగాని శానిపై బడసేయరు. అయినను విద్యగలవృత్తులందు దగ్గరకొనికొనుచునే యుండిరి. వదునేను వశ్యరముల యిడున నతనికి సాటియైనవారు సుదేశమున లేరని యందలు ననుకొనసాగిరి.

ఈ రాజకొమరునికి వండ్లెందుమంది గొప్పయింటిబిడ్డలు నెహ్ల్యుండిరి వారిలో నెల్లను విజయుడనునాడు మేలి. విమతుడను మజొకడు గలడు. ఈ తడు కవటి. వీనికపటము ముందుముందు తేటపడగలదు.

2. దొంగలు:—వేసగి కాలమున నొకనాడు అలఘురాజు సముద్రతీరమున దిలుగుచుండెను. వానితోడ నిద్దఱు భటులుమాత్ర ముండిరి. రాజు సముద్రముపైన చూడ్కి నిగుడించి చూచెను. దూరమున వాని? వదియొడలుగా నిచ్చినవి. అవి నీటిదొంగల వడవలు. వారు సుదేశమును దోనుకొని, వజలన జంపుటకై వచ్చుచున్నారు.

చూచుచుండగనే నీటిదొంగలు రాజును దుట్టివేసిరి. కత్తులు కఠారులతో నున్న దొంగలు రాజును వాని భటులను వెలసే జంపివేసిరి. పిచ్చుట వారు దేశమునజొచ్చి దేవుడుగుల్లను పాకుచేసిరి. భవమును దోచిరి. తోటలను పొలములను పాకుచేసిరి. మేడలను గూల్చిరి. పేదల గుడిసెలను దగ్గులపెట్టిరి. రాణి గుణవతిని మాత్రము విశ్వాసముగల భటులు రక్షించిరి. వారామె నొక కొండగుహలో దాచిరి. పాపచూరాణి పెనిమిటికొఱకు మిక్కిలి దుఃఖించినది. కొడుకుకొఱకు జాల నేర్పినది. రాజును దొంగలు జంపిరని యామెకు చెలియును. రాజశేఖరము నేమి చేసిరో యెఱుగదు. కావున వానిని సురక్షితముగ నుండుటని దేవుని ప్రార్థించసాగెను. రాత్రింబవల్లియై దేవుని వేడుకు దినములు గడుపుచుండెను.

3. దొంగలు రాజశేఖరుని విడిచివేయుట:—దొంగలు రాజశేఖరమును వాని పండ్లెందుకుంది చెలికొండను దీసికొనిపోయిరి. వీరి రాజ్యమున ముద్రములో లంకలంపున్నది. వారి రాజవిడ్డకిని చంపివేయుచున్నారు. కాని వారి నాయకాధికకు రాజశేఖరముయొక్క అంశమునుజూచి మనస్సు కఠిగిన వాడై వానిని జంపకుండ విడిచివేయుచున్నాడు. అంతట వారొక చిన్న పక్షును తేసి దానిలో రాజపుత్రునించి దానిని నిమగ్రముమీద విడిచివేసిరి. ఆ పక్షుడవ కొంతదూరముపోయి సముద్రపు అలలచేత తలక్రిందై రాజపుత్రుడు చచ్చునని వారనుకొనిరి. ఆ పక్షుడవ వేగిరము మునిగిపోవుటకు రాజపుత్రుని చెలికొండనుగూడ దానిలోనె పడవేసిరి.

అలలచేత పక్షుడవ యిటుకలు కొట్టుకొనుచుండెను. రాజకుమారుని చెలికొండందఱును భయపడి రోషపడ్చుసాగిరి. ఇటు నటు కదలుచు గిలగిలవాడయొచ్చిరి. గాలికి గొట్టుకొనిపోవుచున్న పక్షులలోని పిల్లవాండ్ర యొప్పును, భయమును దొంగలకు సంతోషము నిచ్చుచుండెను. కొంత సేపటికి పక్షుడవ మూడు కనబడకుండ బోయినది.

పక్షుడవలోని పిల్లవాండ్రు కదలిన కొలదిని పక్షుడవయు కదలుట మొదలుపెట్టెను. రాజశేఖరమును విజయదును శైవ్యముతో దక్కినవారి నోదార్చిరి.

వారు నెమ్మదిగా నుండగా పడవయు నెమ్మదిగా నీటిపైన దేలుదు పోవుచుండెను.

4. అక్రూరుడు:—రెండుదినములు గడచినవి. పడవ సురక్షితముగా జోవుచున్నది. పిల్లవాండ్ర కాకలిబాధతప్ప వేరుకష్టములు లేవు. రాజశేఖరుడు పడవ ను దేశమునకు బోవలయుననియు, తల్లిని జూడవలెననియు, తానును తన చెలికాండ్రును పెద్దవారై దొంగలరాజును జయింపవలయుననియు గోరుదు, కీర్తనలనల్లి వానిని బాచుడు దేవుని వేడుకొనును తన చెలికాండ్ర నంపజేసే నటుల జేయించెను. ఇట్లు వారాకలిబాధ కొంత మటువనయ్యెను.

మూడవనాటి యందుమున వారికి పక్ష్యులు కలకలలాడుచుండుట వినబడినది. దూరమున జెట్టుగాన్పించినవి. కొంతసేపటికి తీరమును గడ్డియుగాన్పించినది. క్రమక్రమముగ పడవ యొడ్డుచేరినది. అది అక్రూరుడను రాజునగరము. భటులు కొందఱ బాలకులను రాజువాద్దకు దీసికొనిపోయిరి.

రాజునకు వారిని జూడగానే సంగోషముకలిగినది. “ఇంత అందగాండ్రగు బాలకులను నేనెన్నడు జూడలేదు. వీరెవ్వర”ని రాజు భటుల నడిగెను. అందుకు అడవుగా రాజశేఖరు డిట్లనెను:—“మేము సుదేశమువారము. గొప్పవంశజులము. నీటిదొంగలు మాదేశమును దోరుకొనిరి. మా ప్రజలను జరిపిరి. మమ్మును వారి రాజ్యమునకు గొనిపోయిరి. చచ్చుకొట్టకై మమ్మొక పడవలోవేసి సముద్రములో విడిచిరి. దేవుడు మమ్మొక్కడకు జేర్చినాడు. మేము దేవరవారి బానిసలము. మాయందు దయజూపి రక్షించిన రక్షింపుడు. లేకున్న మీ చిత్తమువచ్చి నట్లు చేయుడు”

ఈపలుకులువిని యానందించినరాజు “బిడ్డా! నీపేరేమి అని అడిగెను”

“దేవా! నాపేరు రాజశేఖరమందురు. మీకు నాసేవ యిష్టమగునని నేను మిమ్ము గొలిచెదను” అని రాజపుత్రు డనెను.

రాజునవ్వుచు “రాజశేఖరమా! కైలాసము నేలువాడవా? రాజులకు శిఖరమువంటివాడవా? నిన్నును నీచెలికాండ్రును జూడయచ్చుటగుచున్నది. మీరు నానగరను సుఖముగ నుండుడు” అని పలికెను.

రాజశేఖరమును వాని చెలికాండును సుఖముగ జీవింపుచుండిరి. అత్రూరుని కొలువున జగజ్జ్యోతియును ముల్లుడుగలడు. వాని శిష్యయందుంచబడి వీరు స్వారిచేయుటను, కీర్తులద్రవ్యుటను, ఆయుధములను బట్టుటను జక్కగ నేర్చుకొనిరి. వారందరిలో రాజశేఖరుడు మేటియై యుండెను. అందఱికింట్టి

(సశేషము.)

స్వవిషయము .

క్రస్తుతము వారావత్రికలన నేమో వాని యుపయోగ మేమో యెరుగని వారుండరు. అయినను విధి ననుసరించి కొంచెము మనవిచేయుదును.

వారావత్రికలయందలి వ్యాసములు, కథలు, విచిత్ర ప్రసంగములు, జాస్కములు, మాషాలు, మున్నగువానిని చదివినతోడనే దురాత్ముడు గణ దుష్ప్రవర్తనను వదలుకొనుటకును, అవినీతిపరుడు నీతిమార్గమును ద్రోహకుటకును, జూదరి తన యలవాటును మార్చుకొనుటకును, లండగాండి తన కొందఱు బుద్ధిని మరలించుకొనుటకును, న్యాయాధికారియు, న్యాయవాదియు, నన్యాయ పథముల ద్రోహకుండుటకును, ప్రతివాడును అక్రమపద్ధతి నవలంబింతుడునుటకును ప్రయత్నించక మానడు.

మన సంఖ్యముయొక్క స్థితిగతులను తెలుపుచు, దురభ్యాసములను ఖండించుచు, సద్విషయములను బోధించుచు వలలునుండిన దొక్కటియే ప్రబోధిని. ఇది ప్రస్తుతము మీపోషణ నపేక్షించియుండుటవలన మీకు విడ్డయనియు, మీ కుఁగావలసిన సర్వవిషయములను బోధించుటకు సిద్ధముగా నుండుటవలన మీకు తల్లియనియు చెప్పవచ్చును. ఇది యేడుసంవత్సరములకాలిక. చిట్లు పాదుగుకలదికాదు. దుర్బలమైనది, రూపమునం దందగత్తెయును గాదు. మిగుల సుగుణవతి. అన్నవివది లేనివివది కిల్పించి ప్రగల్భముచేయువాగాడని

బరమగులదికాదు. మితభాషిణి. మిగుల సాత్వికవృత్తిగలది. పిరులు మా పించినను కాను మాపించదు. ధన్యాధర్మములను చర్చించునపు డెంతమాత్రము మోమాటపడదు. మిగుల చతుర్మూర్తి. యుక్తిగా మాటాడుట దీని కలక్షణము. ఈ ధర్మభావమును గ్రహించజాలక కొందరు తమ్ము మాపించుదున్నదని ప్రబోధించి నొందెదరు. మితభాషణ, తగువేషము, చారిద్ర్యముగల కురూపి యెంత సుగుణవతియైన నెవరు ప్రేమింతురు? రూపలావణ్యము, కాటు డబ కక్కిలు ప్రధానముగాకల యికాకలమున విద్యాగుణముల నెవరుగాంతురు? అట్టివారే. మీరసాధ్యులు. పాపపక్షములు. జగదాధారులు. మీరునిజముగా తలచుకొన్నయెడల కురూపులను సుకూపులుగా చేయుదురు. ఇదికలియగము. కాలానుగుణ్యమును మాత్రుపాపణ ప్రబోధినికి మీచే జనువలయునున్నది.

14 వ సంవత్సరమున పూర్తిగ నిలచియున్న చత్రికను కురల నడపించిరి. మెల్లగ నడచుదున్నది. అవయవము లన్నియు పూర్తిగ స్వాధీనముకాలేదు. ధనలోపమే జన్మి. ఈవ్యాధిని నివర్తించజేయుడు. ప్రాతః పంచాదారు లందఱికిని ముందుగా కాడ్డబ్రాసి అక్కరలేకున్న వ్రాయుడనికోరియున్నాము. అక్కరలేదని వదుగురుమాత్రము శ్రానియున్నారు. వి. పీలను తిప్పివేయువారి సంఖ్యయే మిక్కిలముగ నున్నది. పాఠశాలారాపెట్టనితల్లి పెట్టదు. తిట్టినను దీపించినను పెట్టువారిసే. మీరు మీమిత్రులనుప్రోత్సహించి చందాదారులుగజేయుడు.

సహాయ సంపాదకుడు.

